

**GUY
DEBORD**

Μετάφραση — επίμετρο: Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης

**Η
ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΤΟΥ
ΘΕΑΥΜΑΤΟΣ**

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος στην τρίτη γαλλική έκδοση	7
I. Ο ολοκληρωμένος διαχωρισμός	13
II. Το εμπόρευμα ως θέαμα	31
III. Ενότητα και καταμερισμός μέσα στη φαινομενικότητα	45
IV. Το προλεταριάτο ως υποκείμενο και ως αναπαράσταση	61
V. Χρόνος και Ιστορία	113
VI. Ο θεαματικός χρόνος	135
VII. Η χωροταξία	147
VIII. Η άρνηση και η κατανάλωση στην κουλτούρα	159
IX. Η υλοποιημένη ιδεολογία	183
Επίμετρο	193

I.
Ο ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΣ
ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ

«Το δίχως άλλο, η εποχή μας [...] προτιμά την εικόνα από το πράγμα, το αντίγραφο από το πρωτότυπο, την αναπαράσταση από την πραγματικότητα, το φαίνεσθαι από το είναι [...] Αυτό που γι' αυτήν είναι *ιερό*, δεν συνιστά παρά *ψευδαίσθηση*, ενώ αυτό που είναι βέβηλο συνιστά *αλήθεια*. Πιο καλά, το ιερό ανυψώνεται στα μάτια της όσο μικραίνει η αλήθεια και μεγαλώνει η ψευδαίσθηση, κι έτσι το *απόγειο της ψευδαίσθησης* είναι γι' αυτήν το *απόγειο του ιερού*».

Φόιερμπαχ, Πρόλογος στη δεύτερη έκδοση
της *Ουσίας του χριστιανισμού*

1

Όλη η ζωή των κοινωνιών στις οποίες κυριαρχούν οι σύγχρονες συνθήκες παραγωγής εμφανίζεται ως ένας τεράστιος σωρός *θεαμάτων*. Όλα όσα έχουν άμεσα βιωθεί απομακρύνονται σε μιαν αναπαράσταση.

2

Οι εικόνες που έχουν αποσπαστεί από κάθε όψη της ζωής συγχέονται τώρα σε μια κοινή πορεία, όπου η ενότητα της ζωής είναι πλέον αδύνατον να αποκατασταθεί. Η πραγματικότητα, θεωρημένη *μερικώς*, αναπτύσσεται στη γενική ενότητά της σαν ψευδής κόσμος κατά μέρος, αντικείμενο θέασης και μόνο. Η εξειδίκευση των εικόνων του κόσμου βρίσκεται εκ νέου, επιτελεσμένη, στον κόσμο της αυτονομημένης εικόνας, όπου το ψευδόμενο ψεύδεται στον ίδιο του τον εαυτό. Το θέαμα γενικώς, ως συγκεκριμένη αντιστροφή της ζωής, είναι η αυτόνομη κίνηση του μη ζωντανού.

3

Το θέαμα παρουσιάζεται *ταυτοχρόνως* ως η κοινωνία καθ' εαυτήν, ως ένα μέρος της κοινωνίας και ως *όργανο ενοποίησης*.

Ως μέρος της κοινωνίας, είναι ρητά ο τομέας που συγκεντρώνει κάθε βλέμμα και κάθε συνείδηση. Λόγω του γεγονότος ότι πρόκειται για τομέα *διαχωρισμένο*, είναι ο τόπος του εξαπατημένου βλέμματος και της ψευδούς συνείδησης· και η ενοποίηση που επιτελεί δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια επίσημη γλώσσα του γενικευμένου διαχωρισμού.

4

Το θέαμα δεν είναι ένα σύνολο εικόνων, αλλά μια κοινωνική σχέση μεταξύ προσώπων, η οποία διαμεσολαβείται από εικόνες.

5

Το θέαμα δεν μπορεί να εννοηθεί ως κατάχρηση ενός κόσμου της όρασης, ως το προϊόν των τεχνικών μαζικής διάχυσης εικόνων. Είναι μάλλον μια *Weltanschauung* [κοσμοθεώρηση] που έγινε πραγματική, που εκφράστηκε υλικά. Είναι μια θεώρηση του κόσμου που έγινε αντικειμενική.

6

Το θέαμα, εννοημένο στην ολότητά του, είναι ταυτοχρόνως το αποτέλεσμα και ο σκοπός του υπάρχοντος τρόπου παραγωγής. Δεν είναι ένα συμπλήρωμα του πραγματικού κόσμου, ο πρόσθετος διάκοσμός του. Είναι η καρδιά του εξωπραγματικού της πραγματικής κοινωνίας. Με όλες του τις ιδιαίτερες μορφές, ως πληροφόρηση ή προπαγάνδα, ως διαφήμιση ή ως άμεση

κατανάλωση διασκεδάσεων, το θέαμα συνιστά το παρόν *πρότυπο* της κυρίαρχης κοινωνικά ζωής. Είναι η πανταχού παρούσα επικύρωση της επιλογής που *ήδη έγινε* στην παραγωγή, και η συνεπακόλουθη κατανάλωσή της. Μορφή και περιεχόμενο του θεάματος είναι, από κοινού και απολύτως, η ολική δικαιολόγηση των συνθηκών και των σκοπών του υπάρχοντος συστήματος. Το θέαμα είναι, επίσης, η *διηγετικής παρουσία* αυτής της δικαιολόγησης, και ταυτοχρόνως η κατοχή του κυριότερου μέρους του βιωμένου χρόνου έξω από τη σύγχρονη παραγωγή.

7

Ο διαχωρισμός είναι και αυτός μέρος της ενότητας του κόσμου, της συνολικής κοινωνικής πράξης [praxis] που είναι διασπασμένη σε πραγματικότητα και σε εικόνα. Η κοινωνική πρακτική, ενώπιον της οποίας τίθεται το αυτόνομο θέαμα, είναι επίσης η πραγματική ολότητα που εμπεριέχει το θέαμα. Μολοντούτο, η διάσπαση αυτής της ολότητας την ακρωτηριάζει σε σημείο που κάνει το θέαμα να εμφανίζεται ως ο σκοπός της. Η γλώσσα του θεάματος απαρτίζεται από *σημεία* της δεσπόζουσας παραγωγής, τα οποία ταυτοχρόνως είναι και ο ύστατος σκοπός της εν λόγω παραγωγής.

8

Δεν μπορούμε να αντιπαραθέσουμε αφηρημένα το θέαμα και την πραγματική κοινωνική δραστηριότητα· ο διχασμός αυτός

είναι με τη σειρά του διχασμένος. Το θέαμα που αντιστρέφει το πραγματικό είναι εξίσου πραγματικά προϊόν. Ταυτοχρόως, η βιωμένη πραγματικότητα είναι υλικά κατακλυσμένη από την ενατένιση του θεάματος, και δέχεται εκ νέου μέσα της τη θεαματική τάξη προσδίδοντάς της μια θετική αποδοχή. Η αντικειμενική πραγματικότητα είναι παρούσα και στις δύο πλευρές. Κάθε έννοια έτσι προσδιορισμένη δεν έχει ως βάση παρά το πέρασμά της στο αντίθετό της: η πραγματικότητα αναφαίνεται μέσα στο θέαμα, και το θέαμα είναι πραγματικό. Αυτή η αμοιβαία αλλοτρίωση είναι η ουσία και το στήριγμα της υπάρχουσας κοινωνίας.

9

Μέσα στον *πραγματικά αντεστραμμένο* κόσμο, το αληθές είναι μια στιγμή του ψευδούς.

10

Η έννοια του θεάματος ενοποιεί και ερμηνεύει μια μεγάλη ποικιλία έκδηλων φαινομένων. Οι ποικιλίες και οι αντιθέσεις τους είναι οι εμφανίσεις αυτής της κοινωνικά οργανωμένης φαινομενικότητας, η οποία οφείλει να αναγνωριστεί καθ' εαυτήν στη γενική της αλήθεια. Εννοημένο με τους δικούς του όρους, το θέαμα είναι η *επικύρωση* της φαινομενικότητας και η επικύρωση σύνολης της ανθρώπινης ζωής, ήτοι της κοινωνικής ζωής, ως απλής φαινομενικότητας. Μολαταύτα, η κριτική που αδράχνει την αλήθεια του θεάματος αποκαλύπτει το θέα-

μα ως ορατή *άρνηση* της ζωής· ως *άρνηση* της ζωής που έγινε *ορατή*.

11

Για να περιγράψουμε το θέαμα, τη διαμόρφωση, τις λειτουργίες του και τις δυνάμεις που τείνουν στη διάλυσή του, οφείλουμε να διακρίνουμε τεχνηέντως στοιχεία αναπόσπαστα. Προκειμένου να *αναλύσουμε* το θέαμα, μιλάμε ως έναν συγκεκριμένο βαθμό την ίδια τη γλώσσα του θεαματικού, καθόσον περνάμε στη μεθοδολογική επικράτεια της κοινωνίας αυτής που εκφράζεται μέσα στο θέαμα. Μολοντούτο, το θέαμα δεν είναι τίποτε άλλο παρά *το νόημα* σύνολης της πρακτικής μιας κοινωνικοοικονομικής διαμόρφωσης, η *χρήση του χρόνου* της. Είναι η ιστορική στιγμή που μας εμπειριέχει.

12

Το θέαμα παρουσιάζεται ως μια πελώρια θετικότητα, αδιαφιλονίκητη και απροσπέλαστη. Δεν λέει τίποτα περισσότερο παρά «αυτό που φαίνεται είναι καλό, αυτό που είναι καλό φαίνεται». Η στάση που καταρχήν απαιτεί είναι αυτή η παθητική αποδοχή, που ήδη την έχει αποκτήσει με τον τρόπο του να εμφανίζεται αποστομωτικά, με το μονοπώλιό του της φαινομενικότητας.

13

Ο θεμελιωδώς ταυτολογικός χαρακτήρας του θεάματος απορρέει από το απλό γεγονός ότι τα μέσα του αποτελούν, ταυτοχρόνως, και τον σκοπό του. Είναι ο ήλιος που δεν δύει ποτέ στην αυτοκρατορία της σύγχρονης παθητικότητας. Καλύπτει σύνολη την επιφάνεια του κόσμου και κολυμπάει επ' αόριστον στην ίδια του τη δόξα.

14

Η κοινωνία που στηρίζεται στη σύγχρονη βιομηχανία δεν είναι τυχαία ή επιφανειακά θεαματική, είναι θεμελιωδώς *θεαματιστική*. Μέσα στο θέαμα, την εικόνα της κυρίαρχης οικονομίας, ο σκοπός δεν είναι τίποτα, η ανάπτυξη είναι το παν. Το θέαμα δεν θέλει να καταλήξει παρά στον εαυτό του και μόνον.

15

Ως ο απαραίτητος διάκοσμος των αντικειμένων που παράγονται σήμερα, ως η γενική έκθεση της λογικής του συστήματος, και ως ο προηγμένος οικονομικός τομέας που σφυρηλατεί άμεσα μίαν αυξανόμενη πληθώρα εικόνων-αντικειμένων, το θέαμα είναι η *πρωταρχική παραγωγή* της σημερινής κοινωνίας.

16

Το θέαμα υποτάσσει τους ζώντες, καθόσον τους έχει καθυποτάξει ολοσχερώς η οικονομία. Δεν είναι παρά η οικονομία που αναπτύσσεται δι' εαυτήν. Είναι η πιστή αντανάκλαση της παραγωγής των πραγμάτων, και η μη πιστή πραγματοποίηση των παραγωγών.

17

Η πρώτη φάση κυριαρχίας της οικονομίας στην κοινωνική ζωή είχε προξενήσει στον ορισμό κάθε ανθρώπινου έργου έναν εμφανή υποβιβασμό του *είναι* σε *έχειν*. Η παρούσα φάση απόλυτης κατοχής της κοινωνικής ζωής από τα συσσωρευμένα αποτελέσματα της οικονομίας οδηγεί σε μία γενικευμένη διολίσθηση του *έχειν* σε *φαίνεσθαι*, από όπου κάθε αποτελεσματικό «έχειν» οφείλει να αντλεί το άμεσο κύρος του και την ύστατη λειτουργία του. Ταυτοχρόνως, κάθε ατομική πραγματικότητα έχει καταστεί κοινωνική, άμεσα εξαρτώμενη από την κοινωνική ισχύ, και διαμορφωμένη από αυτήν. Μόνον εφόσον *δεν είναι*, της επιτρέπεται να φαίνεται.

18

Εκεί όπου ο αληθινός κόσμος μεταβάλλεται σε απλές εικόνες, οι απλές εικόνες καθίστανται αληθινά όντα, και αποτελεσματικά κίνητρα μιας υπνωτικής συμπεριφοράς. Το θέαμα, ως τάση να *κάνει ορατό*, μέσα από ποικίλες εξειδικευμένες δια-

μεσολαβήσεις, τον κόσμο που δεν είναι πλέον άμεσα απτός, βρίσκει κανονικά στην όραση την προνομιούχο ανθρώπινη αίσθηση, ενώ σε άλλες εποχές η αίσθηση αυτή ήταν η αφή· η όραση, η πιο αφηρημένη και πιο εύπιστη αίσθηση, αντιστοιχεί στη γενικευμένη αφαίρεση της σημερινής κοινωνίας. Μολοντούτο, το θέαμα δεν είναι ταυτόσημο με την απλή θέαση, ακόμα κι αν συνδυάζεται με την ακοή. Είναι αυτό που διαφεύγει από τη δραστηριότητα των ανθρώπων, από την επανεξέταση και τη διόρθωση του έργου τους. Είναι το αντίθετο του διαλόγου. Παντού όπου υπάρχει ανεξάρτητη *αναπαράσταση*, το θέαμα ανασυστάται.

19

Το θέαμα είναι ο κληρονόμος σύνολης της *αδυναμίας* του δυτικού φιλοσοφικού εγχειρήματος, που συνίστατο σε μια εννόηση της δραστηριότητας όπου δέσποζαν οι κατηγορίες της *οράσεως*· επίσης, θεμελιώνεται στην ακατάπαυτη ανάπτυξη της ίδιας της τεχνικής λογικής που αποτελεί συνέπεια τούτης της σκέψης. Δεν πραγματώνει τη φιλοσοφία, φιλοσοφίζει την πραγματικότητα. Είναι η συγκεκριμένη ζωή των πάντων που έχει εκπέσει σε *θεωρητικό* σύμπαν.

20

Η φιλοσοφία, καθότι η εξουσία της διαχωρισμένης σκέψης, και η σκέψη της διαχωρισμένης εξουσίας, δεν κατόρθωσε από μόνη της να υπερβεί τη θεολογία. Το θέαμα είναι η υλική ανα-

συγκρότηση της θρησκευτικής ψευδαίσθησης. Η θεαματική τεχνική δεν έχει διασκορπίσει τις θρησκευτικές νεφέλες όπου οι άνθρωποι έχουν τοποθετήσει τις δυνάμεις τους που τους τις έχουν αποσπάσει: απλώς τις έχει ανασυνδέσει σε μια γήινη βάση. Έτσι, ακόμα και η πιο γήινη ζωή κατέστη αδιαφανής και αποπνικτική. Δεν προβάλλει πια στον ουρανό, αλλά εγκλωπώνεται την απόλυτη απάρνησή της, τον ψευδή παράδεισό της. Το θέαμα είναι η τεχνική υλοποίηση της εξορίας των ανθρώπινων δυνάμεων σε ένα επέκεινα: είναι το ολοκληρωμένο σχίσμα στο εσωτερικό του ανθρώπου.

21

Όσο η ανάγκη γίνεται κοινωνικό όνειρο, το όνειρο γίνεται αναγκαίο. Το θέαμα είναι ο επιάλτης της σύγχρονης αλυσοδεμένης κοινωνίας που δεν εκφράζει εντέλει παρά την επιθυμία της να υπνώττει. Το θέαμα είναι ο φρουρός αυτού του ύπνου.

22

Το γεγονός ότι η πρακτική ισχύς της σύγχρονης κοινωνίας έχει αποσπαστεί από την ίδια, και έχει εγκαθιδρύσει ένα αυθυπόστατο βασίλειο στο θέαμα, δεν μπορεί να εξηγηθεί παρά από το γεγονός ότι αυτή η πρακτική ισχύς συνέχισε να στερείται συνοχής, και εξακολούθησε να αντιφάσκει προς τον εαυτό της.

23

Η πιο παλαιά κοινωνική ειδίκευση, η ειδίκευση της εξουσίας, είναι η ρίζα του θεάματος. Το θέαμα είναι, συνεπώς, μια εξειδικευμένη δραστηριότητα που ομιλεί για το σύνολο των άλλων. Είναι η διπλωματική εκπροσώπηση της ιεραρχικής κοινωνίας ενώπιον του ίδιου της του εαυτού, όπου κάθε άλλη ομιλία έχει εξοβελιστεί. Το πιο σύγχρονο εν προκειμένω είναι και το πιο αρχαϊκό.

24

Το θέαμα είναι η αδιατάρακτη ομιλία που η παρούσα τάξη επιφυλάσσει για τον εαυτό της, ο εγκωμιαστικός μονόλογός της. Είναι η αυτοπροσωπογραφία της εξουσίας στην εποχή της ολοκληρωτικής διαχείρισης των συνθηκών της ύπαρξης. Η φετιχιστική εμφάνιση της καθαρής αντικειμενικότητας στις θεαματικές σχέσεις κρύβει τον χαρακτήρα τους ως σχέσης ανάμεσα σε ανθρώπους και ανάμεσα σε τάξεις: μια δεύτερη φύση μοιάζει να εξουσιάζει με τους μοιραίους νόμους της το περιβάλλον μας. Μολοντούτο, το θέαμα δεν είναι το αναγκαίο προϊόν της τεχνικής ανάπτυξης θεωρημένης ως φυσικής ανάπτυξης. Η κοινωνία του θεάματος είναι, απεναντίας, η μορφή που επέλεξε το τεχνικό περιεχόμενό της. Εφόσον το θέαμα, υπό την περιορισμένη όψη των «μέσων μαζικής επικοινωνίας» –που είναι η πιο συντριπτική επιφανειακή εκδήλωσή του–, φαίνεται ενδεχομένως να εισβάλλει στην κοινωνία ως ένας απλός εργαλειώδης εξοπλισμός, αυτός ο εργαλειώδης εξοπλι-

σμός δεν έχει στην πραγματικότητα τίποτα το ουδέτερο αλλά ο ίδιος ακριβώς συνάδει με την ολική αυτοκίνηση του θεάματος. Εφόσον οι κοινωνικές ανάγκες της εποχής στην οποία αναπτύσσονται τέτοιες τεχνικές δεν μπορούν να ικανοποιηθούν παρά μόνο με τη διαμεσολάβηση, εφόσον η διοίκηση αυτής της κοινωνίας καθώς και κάθε επαφή μεταξύ των ανθρώπων δεν μπορούν πλέον να ασκηθούν παρά μόνο με τη διαμεσολάβηση αυτής της δύναμης στιγμιαίας επικοινωνίας, η εν λόγω «επικοινωνία» είναι ουσιωδώς *μονόπλευρη*· έτσι λοιπόν η συγκέντρωσή της οδηγείται στο να συσσωρεύει στα χέρια της διοίκησης του υπάρχοντος συστήματος τα μέσα που του επιτρέπουν να διαιωνίσει αυτή την καθορισμένη διοίκηση. Το γενικευμένο σχίσμα του θεάματος είναι αξεχώριστο από το σύγχρονο κράτος, ήτοι από τη γενική μορφή του σχίσματος μέσα στην κοινωνία, προϊόν του καταμερισμού κοινωνικής εργασίας και όργανο της ταξικής κυριαρχίας.

25

Ο διαχωρισμός είναι το άλφα και το ωμέγα του θεάματος. Η θεσμοθέτηση του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας και η διαμόρφωση των τάξεων είχαν συγκροτήσει μια πρώτη ιερή θεώρηση, τη μυθική τάξη που περιβάλλει κάθε εξουσία από την απαρχή της. Το ιερό έχει δικαιολογήσει την κοσμική και οντολογική διάταξη που αντιστοιχεί στα συμφέροντα των αφεντών, έχει εξηγήσει και εξωραΐσει αυτό που η κοινωνία δεν *μπόρεσε να κάνει*. Κάθε διαχωρισμένη εξουσία ήταν, συνεπώς, θεαματική, αλλά η εκ μέρους όλων προσήλωση σε μια τέτοια

απαρασάλευτη εικόνα δεν σημαίνει παρά το ότι αναγνώριζαν από κοινού μια φανταστική προέκταση της φτώχειας που διείπε την αληθινή κοινωνική δραστηριότητα, που γινόταν ακόμη αισθητή ως ενιαία συνθήκη. Το σύγχρονο θέαμα, απεναντίας, εκφράζει αυτό που η κοινωνία *μπορεί να κάνει*, αλλά σε αυτή την έκφραση το *επιτρεπτό* αντιτίθεται απολύτως στο *εφικτό*. Το θέαμα είναι η συντήρηση του ασυνειδήτου στην πρακτική αλλαγή των συνθηκών της ύπαρξης. Είναι το ίδιο του το προϊόν, και αυτό το ίδιο θέτει τους κανόνες του: είναι ένα ψευδο-ιερό. Δείχνει αυτό που *είναι*: η διαχωρισμένη ισχύς που αναπτύσσεται καθ' εαυτήν μέσα στην πλήθυνση της παραγωγικότητας διαμέσου της ακατάπαυτης τελειοποίησης του καταμερισμού εργασίας, του κατακερματισμού των κινήσεων που ήδη διέπονται από την ανεξάρτητη κίνηση των μηχανών και που εργάζεται για μια αγορά ολοένα και πιο εκτεταμένη. Κάθε κοινότητα και κάθε κριτική αίσθηση έχουν διαλυθεί από καιρό σε αυτή την κίνηση, μέσα στην οποία οι δυνάμεις που είχαν κατορθώσει να αναπτυχθούν διαχωριζόμενες δεν έχουν ακόμη *επανενωθεί*.

26

Με τον γενικευμένο διαχωρισμό του εργάτη από το προϊόν του, χάνεται κάθε ενιαία αντίληψη σχετικά με τη δραστηριότητα που έχει ολοκληρωθεί, κάθε άμεση προσωπική επικοινωνία ανάμεσα στους παραγωγούς. Ακολουθώντας την πρόοδο της συσσώρευσης διαχωρισμένων προϊόντων, και τη συγκέντρωση της παραγωγικής διαδικασίας, η ενότητα και η

επικοινωνία γίνονται κατηγορήματα της διεύθυνσης του συστήματος αποκλειστικά και μόνον. Η επιτυχία του οικονομικού συστήματος του διαχωρισμού είναι η *προλεταριοποίηση* του κόσμου.

27

Με την ίδια την επιτυχία της διαχωρισμένης παραγωγής ως παραγωγής του διαχωρισμένου, η θεμελιώδης εμπειρία που σχετιζόταν στις πρωτόγονες κοινωνίες με μια πρωταρχική εργασία τείνει να εκτοπιστεί, στον αναπτυξιακό πόλο του συστήματος, προς τη μη εργασία, προς τη μη δραστηριότητα. Μολοντούτο, μια τέτοια μη δραστηριότητα δεν είναι σε καμία περίπτωση απελευθερωμένη από την παραγωγική δραστηριότητα: εξαρτάται από αυτήν, είναι ανήσυχη και περιδεής υποταγή στις ανάγκες και στα αποτελέσματα της παραγωγής· είναι και η ίδια ένα προϊόν της λογικής αυτής της παραγωγής. Δεν μπορεί να υπάρξει ελευθερία έξω από τη δραστηριότητα, και στο πλαίσιο του θεάματος κάθε δραστηριότητα έχει καταργηθεί, ακριβώς όπως η αληθινή δραστηριότητα έχει δεσμευτεί εντελώς στη σύνολη οικοδόμηση αυτού του αποτελέσματος. Συνεπώς, η τρέχουσα «απελευθέρωση από την εργασία», η αύξηση του ελεύθερου χρόνου, δεν είναι κατά καμία έννοια απελευθέρωση μέσα στην εργασία, μήτε απελευθέρωση από έναν κόσμο που έχει διαμορφωθεί από αυτή την εργασία. Τίποτα στη δραστηριότητα που κλέβει η εργασία δεν μπορεί να ξαναβρεθεί με την υποταγή στο αποτέλεσμά της.

28

Το θεμελιωμένο στην απομόνωση οικονομικό σύστημα είναι μια *κυκλική παραγωγή της απομόνωσης*. Η απομόνωση θεμελιώνει την τεχνική, και με τη σειρά της η τεχνική διαδικασία προκαλεί απομόνωση. Από το αυτοκίνητο έως την τηλεόραση, όλα τα *επιλεγμένα αγαθά* από το θεαματικό σύστημα είναι επίσης τα όπλα του για τη διαρκή ενίσχυση των συνθηκών απομόνωσης του «μοναχικού πλήθους». Το θέαμα ξαναβρίσκει ολόένα και πιο συγκεκριμένα τις ίδιες του τις προϋποθέσεις.

29

Η απαρχή του θεάματος είναι η απώλεια της ενότητας του κόσμου, και η γιγάντια εξάπλωση του σύγχρονου θεάματος εκφράζει την ολότητα τούτης της απώλειας: η αφαίρεση της κάθε μερικής εργασίας και η γενική αφαίρεση της παραγωγής του συνόλου εκφράζονται τέλεια μέσα στο θέαμα, του οποίου ο *συγκεκριμένος τρόπος ύπαρξης* είναι ευλόγως η αφαίρεση. Στο θέαμα, ένα μέρος του κόσμου *αναπαρίσταται* ενώπιον του κόσμου και είναι ανώτερο από τον κόσμο. Το θέαμα δεν είναι παρά η κοινή γλώσσα αυτού του διαχωρισμού. Αυτό που συνδέει τους θεατές δεν είναι παρά μια μη αναστρέψιμη σχέση, στο κέντρο της οποίας διατηρούν την απομόνωσή τους. Το θέαμα επανενώνει το διαχωρισμένο, αλλά το επανενώνει ως *διαχωρισμένο*.

30

Η αλλοτριώση του θεατή από το αντικείμενο το οποίο θεάται (αποτέλεσμα της ίδιας του της ασυνειδήτης δραστηριότητας) εκφράζεται ως εξής: όσο περισσότερο θεάται τόσο λιγότερο ζει· όσο περισσότερο στέργει να αναγνωρίζει τον εαυτό του στις κυρίαρχες εικόνες της ανάγκης τόσο λιγότερο κατανοεί την ίδια του την ύπαρξη και την ίδια του την επιθυμία. Η εξωτερικότητα του θεάματος σε σχέση με τον δρώντα άνθρωπο εμφανίζεται στο ότι οι ίδιες του οι χειρονομίες δεν είναι πλέον δικές του αλλά ενός άλλου, ο οποίος τις αναπαριστά. Αυτό συμβαίνει επειδή ο θεατής δεν αισθάνεται πουθενά σαν στο σπίτι του, γιατί το θέαμα είναι παντού.

31

Ο εργάτης δεν παράγει τον εαυτό του, παράγει μιαν ισχύ ανεξάρτητη. Η *επιτυχία* αυτής της παραγωγής, η αφθονία της, επιστρέφει στον παραγωγό ως *αφθονία της στέρησης*. Σύνολος ο χρόνος και ο χώρος του κόσμου του έχουν γίνει *αλλότριον* γι' αυτόν μέσα από τη συσσώρευση των αλλοτριωμένων προϊόντων του. Το θέαμα είναι ο χάρτης αυτού του νέου κόσμου και καλύπτει όλη του την επικράτεια. Οι ίδιες οι δυνάμεις που μας έχουν διαφύγει *επιδεικνύονται* σ' εμάς με όλη τους την ισχύ.

32

Το θέαμα μέσα στην κοινωνία αντιστοιχεί σε μια συγκεκριμένη κατασκευή της αλλοτρίωσης. Η οικονομική επέκταση είναι καταρχήν η επέκταση αυτής ακριβώς της βιομηχανικής παραγωγής. Αυτό που επεκτείνεται μαζί με την οικονομία που κινείται καθ' εαυτήν δεν είναι παρά η αλλοτρίωση που βρίσκεται ευλόγως στον αρχικό της πυρήνα.

33

Ο άνθρωπος που είναι διαχωρισμένος από το ίδιο του το προϊόν παράγει ολοένα και περισσότερο όλες τις λεπτομέρειες του κόσμου του, και έτσι βρίσκεται ολοένα και περισσότερο διαχωρισμένος από τον κόσμο του. Όσο περισσότερο η ζωή του είναι τώρα το προϊόν του τόσο περισσότερο είναι διαχωρισμένος από τη ζωή του.

34

Το θέαμα είναι το *κεφάλαιο*, τόσο συσσωρευμένο ώστε να μετατρέπεται σε εικόνα.

II.

ΤΟ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑ ΩΣ ΘΕΑΜΑ

«Γιατί μόνο ως καθολική κατηγορία του συνολικού κοινωνικού γίνεται κατανοητή, χωρίς παραποιήσεις, η ουσία του εμπορεύματος. Μόνο σ' αυτήν τη συνάφεια αποκτά η πραγματοποίηση που προκαλείται από την εμπορευματική σχέση αποφασιστική σημασία, τόσο για την αντικειμενική εξέλιξη της κοινωνίας όσο και για τη συμπεριφορά των ανθρώπων προς αυτήν· για τις προσπάθειές τους να κατανοήσουν αυτήν τη διαδικασία ή να ξεσηκωθούν ενάντια στις καταστροφικές της συνέπειες, να απελευθερωθούν από αυτή την υποδούλωση που εκφράζει η πραγματοποίηση [...] Αυτή η άβουλη υποδούλωση ενισχύεται κι άλλο από το γεγονός ότι, με τον αυξανόμενο εξορθολογισμό και τη μηχανοποίηση της εργασιακής διαδικασίας, η δραστηριότητα του εργάτη χάνει όλο και πιο πολύ τον πρακτικό της χαρακτήρα και μετατρέπεται σε μιαν *ενατενιστική* στάση».

Λούκατς, *Ιστορία και ταξική συνείδηση*

35

Στην ουσιώδη αυτή κίνηση του θεάματος, που συνίσταται στο να ξαναπιάνει εντός του όλα όσα υπήρχαν στην ανθρώπινη δραστηριότητα σε *ρευστή κατάσταση* προκειμένου να τα κατέχει σε κατάσταση πήξης, ως εάν να είναι πράγματα που έγιναν η αποκλειστική αξία με τη *διαμόρφωσή τους σε αρνητικό* της βιωμένης αξίας τους, αναγνωρίζουμε τον παλαιό μας εχθρό που ξέρει τόσο καλά να εμφανίζεται με την πρώτη ματιά σαν κάποιο πράγμα τετριμμένο και αυτονόητο, ενώ απεναντίας είναι πράγμα πολύ στρουφνό και γεμάτο με μεταφυσικές λεπτολογίες, *το εμπόρευμα*.

36

Η αρχή του φετιχισμού του εμπορεύματος, η κυριαρχία της κοινωνίας από «πράγματα αισθητά υπεραισθητά», επιτελείται απολύτως μέσα στο θέαμα, όπου ο αισθητός κόσμος αντικαθίσταται από μιαν επιλογή εικόνων που υπάρχουν πάνω από αυτόν, και που, ταυτοχρόνως, έχουν κατορθώσει να αναγνωριστούν ως το αισθητό κατεξοχήν.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΘΕΑΜΑΤΟΣ

GUY DEBORD

Στην *Κοινωνία του θεάματος* –που κυκλοφόρησε το 1967–, ο Guy Debord εκθέτει συνέκτικα τους τρόπους λειτουργίας της σύγχρονης κοινωνίας όπως διαμορφώνεται από τα τέλη της δεκαετίας του 1920 και γιγαντώνεται, παροξυσμικά και παρανοϊκά, έως τις μέρες μας. Μισό αιώνα μετά την πρώτη του έκδοση, αυτό το μοναδικό βιβλίο παραμένει δυναμικά επίκαιρο. Γράφει ο Debord: «*Το θέαμα δεν μπορεί να εννοηθεί ως κατάχρηση ενός κόσμου της όρασης, ως το προϊόν των τεχνικών μαζικής διάχυσης εικόνων. Είναι μάλλον μια Weltanschauung [κοσμοθεώρηση] που έγινε πραγματική, που εκφράστηκε υλικά. Είναι μια θεώρηση του κόσμου που έγινε αντικειμενική.*»

Όσον αφορά τον ίδιο τον συγγραφέα, ακολούθησε στη ζωή και έως τον εκούσιο θάνατό του έναν και μοναδικό κανόνα. Τον συνοψίζει στον πρόλογο της τρίτης γαλλικής έκδοσης του ανά χείρας έργου: «*Οφείλει κανείς να διαβάσει αυτό το βιβλίο έχοντας κατά νου ότι γράφτηκε συνειδητά με την πρόθεση να βλάψει την κοινωνία του θεάματος. Δεν είπε ποτέ τίποτα το εξωφρενικό.*»

ISBN: 978-618-03-0688-0

9 786180 306880

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ.: 80688